

Сураи Мунофиқун

63-юм сураи Қуръони буда, дар Мадина нозил шуда,
аз 11 оят иборат аст

Хонандаи азизу гиромӣ пеш аз он, ки ба таври мухтасар шуморо бо мундариҷаи сураи мазкур ошно бисозем, лозим донистем нисбати номи сура чанд сухан рӯи коғаз биоварем, то маълумоти шумо возеҳтар ва мукамалтар бошад. "Нифоқ" дар луғат маънои чизест, ки аз рӯи сурат ҷобаҷо буда, дохилаш холист.

Бо ибораи дигар: Чизи аз ду тараф саркушодаи дарунхолиро "нифоқ" гӯянд. Хонаи рӯбоҳ низ "нифоқ" хонда шавад. Мардуми араб "тунел"-ро "нифоқ" ё нафақ гӯянд. Ва калимаи мунофиқ аз решаи "нафақ" гирифта шудааст. Барои чӣ мунофиқ мегӯянд? Мунофиқ кист? Подоши мунофиқ чист? Инҳо суолхоеанд, ки ҷавоб мецоҳанд. Мекушем ба қадри имкон тибқи дастури Худованд ба ин суолҳо посух бигӯем. Дар истилоҳи динӣ мунофиқ касеро гӯянд, ки зоҳиран худро мусалмон вонамуд сохта, мисли дигар мусалмонон ибодатро ба ҷо меорад, вале дар ботинаш ба Худову Расул боварӣ ва эътиқод надорад.

Кушодатар гӯем, дар сурат ба мусалмонию ӯ шубҳа кардани кас мушкил аст, вале дар асл ӯ ин гуна инсон нест. Дар ҳадисҳои Расули Худо (с) дар мазаммати мунофиқ нукта бисёр аст. Дар яке аз ҳадисҳои шариф омадааст, ки аломати мунофиқ се аст: **"Аввал он ки сухан гӯяд, дурӯғ гӯяд, дувум, ба амонат хиёнат кунад ва севум, хилофи ваъда кунад"**.

Он хатаре, ки ба мусулмонон аз мунофиқон мерасад, аз кофирон намерасад. Зеро алоқа ва муомила бо кофирон дар натиҷаи ба назар гирифтани кофирияшон, ки маълуму зоҳир аст, ба роҳ монда мешавад. Аммо бо мунофиқон кор душвортар аст, зеро аз сурату зоҳири онҳо мунофиқияшон ошкор нест.

Хоҳ нохоҳ, ки инсон зоҳирпараст аст, онҳоро мусалмон пазируфта бо онҳо муомилаи мусалмониро пеша мегирад. Аз кучо донед, ки ботини ӯ чӣ гуна аст? Дар натиҷа, аз кофирон дида аз мунофиқон ба дину ба мусалмонон зарбаву хисороти бештар мерасад.

Агар мунофиқон ба худ наоянд, тарки дурӯғӣ накунанд ва аз ин кирдори худ тавба накунанд, онҳоро азобе интизор аст, ки аз

азоби кофирон сахттару шадидтар. Ваъдаи Худованд аст, ки мақоми азоби мунофиқон пасттарин табақаи Дӯзах, шадидтарин азобгоҳ аст.

Замоне ки дар Маккаи мукаррама дини Ислом арзи вучуд намуд, дар ибтидо мунофиқон набуданд. Мардум ба ду гурӯҳ тақсим буданд, яъне мусалмонҳо ва кофирон. Зеро дар он ҳангом аҳли имон камшумор ва қудраташон заиф буд. Исломдории мусалмонон ба касе маъқул намешуд, рӯирист динро таҳқир мекард ва ошкоро душманӣ меварзид.

Мунофиқон асосан баъди ҳиҷрати мусалмонон ба Мадинаи мунаввара пайдо шуданд. Зеро мусалмонон дар онҷо бисёр буда, қувва ва нерӯву тавоноияшон зиёд буд. Ҳеҷ кас ҷуръат намекард онҳоро рӯирист азобу ранҷ диҳад.

Бинобар ин онҳое, ки ба мусулмонон назари қач ва дар дил кинаву душманӣ доштанд, ба муборизаи пинҳонӣ бо истифодаи макру найрангҳои тоза ва тағйири сурат мубориза оғоз менамуданд.

Мунофиқони он вақт аз Худо натарсида, андешаи онро накарданд, ки бозгашти онҳо, дар охир, ба сӯйи Ӯ таъолост, балки аз тарси мусалмонон зоҳиран мусалмон гаштанд, то амон ёбанд, вале охирати худро ба боди фано дода, ботини худро бе имон нигоҳ доштанд.

Бинобар ин, сураи мазкур бисёр кирдорҳои зишти мунофиқонро фош месозад. Як одати бади онҳо он буд, ки бо овозаҳои дурӯғ ва миш-мишҳои бофтаи худ дар дили мусалмонон гумону шубҳа ворид намуда, имондории онҳоро заиф гардониданӣ мешуданд.

Мекӯшиданд ва то имкон доштанд дар дили мусалмонон яъс (ноумедӣ) пайдо кунанд. Мунофиқон лонаи тамоми ахлоқи разила ҳастанд. Онҳо ба мисли риёкорӣ, фиребгарӣ, хиёнатгарӣ, дурӯғгӯӣ, дурӯягӣ, ваъдахилофӣ, фитнаандозӣ ва монанди инҳо хислатҳои пасту зишти инсонӣ доранд. Марази мунофиқӣ дар миёни кадом халқу уммате арзи ҳастӣ кардааст, мутаассифона, дарди бедавои ҳамаи халқу уммат гардидааст.

Хонандаи азиз, боварӣ дорам то андозае дар бораи мунофиқон маълумоте ҳосил кардед, пас қиссаеро акнун аз ин боб шунавед.

Вақте ки ҳазрати Расулуллоҳ (с) бо қавми Мусталақ ғазо мекард, гурӯҳе ба хотери дарёфти молу чиз ба мусалмонон пайвастанд, ки онҳо мунофиқон буданд. Ғазо бо пирӯзии

мусалмонон анҷом ёфт. Ҳангоми бозгашт ду нафар яке аз қабилаи Қурайшӣ номи ӯ Ҷаҳчаҳ ва дигаре ансорӣ номаш Синон барои об байни ҳам низоъ карда, даст ба гиребони ҳамдигар заданд.

Аз зарби мушти қурайшӣ рӯи ансорӣ хун шуд. Пас, ӯ бонг зад, ки эй ҳазраҷиҳо (ансориҳо), ҳастед? Агар ҳастед, ба кӯмаки ман шитобед. Ва Ҷаҳчаҳ низ қурайшиҳоро ба ёрии хеш даъват намуд. Аз ҳарду гурӯҳ касони бисёре ҳозир гаштанд. Андаке монда буд, ки фитнаи бузурге ба вуқӯъ биёяд ва ин ду қавм бо ҳамдигар бичанганд.

Гурӯҳе аз муҳоҷирони қурайшӣ пеши ин дасисаро гирифтанд. Ин хабар ба сарвари мунофиқони ҳазраҷӣ-Абдуллоҳ ибни Убай расид. Ӯ ба оташи фитнаи сарзада равшан рехтанӣ шуда ба ҳазраҷиҳо гуфт: "Ба Худо қасам, муносибати шумо бо қурайшиҳо панди пешиниёро ба ёд меорад, ки гуфта буданд "Агар сагатро фарбеҳ кунӣ, банди поятро мегазад". Шумо худро худ ба ин аҳвол гирифтор кардаед. Ба онҳо хонаву дару молу макон додед ва онҳо қудрату тавонӣ пайдо карданду шумо заиф гаштед. Худкардари дово нест!

Акнун ба Худо қасам, агар шумо ўро (Паёмбар (с)-ро кӯмак намекардед, ҳама аз ӯ барканор шуда мерафтанд. Ҳамин, ки ба Мадина расидем-гуфт Абдуллоҳ ибни Убай-азизшудагон хоршудагонро аз он ҷо хориҷ мекунанд".

Дар аснои суҳанронии сарвари мунофиқон Зайд ибни Арқам, ки ҳанӯз ба балоғат нарасида буд, он ҷо ҳозир буд, хабари ин моҷароро ба Расули Худо (с) расонд.

Ҳазрати Муҳаммад (с) чунин суҳанро шунид, Ибни Убайро назди худ хонд ва аз ин ҳодиса ўро суол кард. Ибни Убай гуфт: "Қасам ба зоте, ки Қуръонро ба шумо нозил кардааст, ман ҳеҷ гоҳ ину он нагуфтаам, ҳарчи Зайд гуфт дурӯғ гуфтааст."

Хулоса, мусалмононе, ки он ҷо ҳозир буданд, ақида карданд, ки сухани писари ноболиғро нашояд қабул кард. Расули Худо (с) ибни Убайро бахшид. Ансор бошанд, Зайдро барои дурӯғ гуфтаниш маломат карданд.

Дар охир Аллоҳтаъоло бо нузули Сураи Мунофиқун дурӯғгӯии Ибни Убайро фош намуда, ҳақиқат будани суҳанони Зайдро тасдиқ сохт. Ин аст сабаби нузули ояти аввал ин сура.

Инчунин дар ин сура аз додани нафақа ва муҳлати умри инсон суҳан меравад.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Бисмиллаҳи-р-Раҳмани-р-Раҳим

*Оғоз мекунам ба номи Худованде ки беандоза меҳрубону
бениҳоят бораҳм аст.*

إِذَا جَاءَكَ الْمُنْفِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ

لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنْفِقِينَ لَكَاذِبُونَ ﴿١﴾

**Изā чāака-л-мунāфиқуна қолу нашҳаду иннака ла
расулуллоҳи валлоҳу яъламу иннака ла расулуҳу
валлоҳу яшҳаду инна-л-мунāфиқуна ла кāзибун. 1.**

*1. Ҳар вақто мунофиқон назди ту биёянд, гӯянд: «Гувоҳӣ
медихем, ки ту албатта, Расули Худо ҳастӣ». Ва Худо медонад,
ки албатта, ту пайғамбари Вай ҳастӣ. Ва Худо гувоҳӣ медиҳад,
ки мунофиқон дурӯғгӯянд.*

Эй Пайғамбар (с), агар мунофиқон мисли Абдуллоҳ ибни Салул ва ёронаш дар назди ту, аз рӯйи риё ва нифоқ гӯянд, ки шоҳидӣ медиҳем, ки албатта, ту Расули Худо ҳастӣ, онҳоро бовар макун ва аз макрашон бохабар бош. Зеро ончӣ онҳо мегӯянд, дар дилашон нест. Онҳо аз нӯги забон мегӯянд. Аммо Аллоҳтаъоло медонад, ки ту Расули барҳаққи Ӯ ҳастӣ ва Ӯ туро барои таблиғи рисолат фиристодаст. Ва Худованд шоҳидӣ медиҳад, ки он чи мунофиқон пеши ту мегӯянд, барои пардапӯш кардани мақсади пинҳонии ҳудашон мегӯянд ва бар дурӯғ қасам меҳӯранд.

Хулоса, Аллоҳтаъоло ҳушдор додааст, ки мунофиқон дурӯғгӯянд. Истифодаи ҳилаву найранг ва дурӯғ гуфтан барои мунофиқон одате шудааст, ки ба василаи он айби худро мепӯшанд ва мақсадҳои ғаразнокӣ худро амалӣ месозанд ва барои иҷрои мақсади худ номи Аллоҳро ихтиром накарда қасамҳо меҳӯранд.

اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا

يَعْمَلُونَ ﴿٢﴾

**Иттахазӯ аймāнаҳум чуннатай̎ фа̎садду̎ ъан̎
саби̎лил̎ла̎х. Иннаҳум с̎аа ма̎ кану̎ яъмалун̎. 2.**

2. Қасамҳои худро сипар гирифтанд, пас, мардумро аз роҳи Худо бозмедоранд. Албатта, он чиро, ки онҳо мекунанд, бад аст.

Одати зишт дигари мунофиқон он аст, ки қасамҳои бардурӯғ меҳӯранд ва онро барои муҳофизати худ амволи худ ҳамчун сипар истифода мебаранд. Афсус, ки ин савгандхӯрии онҳо аз тарси Худо набуда, балки аз тарси бандагони Худост.

Ҳамчунин одати онҳо буд, ки ҳарчанд ҷиҳоди ҳақиқӣ сар шуда бошад ҳам, вале онҳо ба ҳар роҳ мусалмононро аз роҳи Худо боз медоштанд ва бо овозаҳои дурӯғин дар дили онҳо яъс (ноумедӣ) меандоштанд. Айбҳо бофта, мусалмонҳоро дар назди дигарон беобрӯ месохтанд.

Аммо чи илоҷ мувофиқи шариат мардум мунофиқонро ба зоҳир мусалмон пиндошта, фиреб меҳӯрданд. Албатта, ин одате, ки мунофиқон доранд бисёр одати бад аст. Ҳар чиро Худо бад гуфт, албатта, подошу ҷазои ин гуна бадкирдори бисёр саҳту хавфнок хоҳад буд.

Худованд аз ин гуна одати зишт мову шуморо нигоҳ дорад. Омин!

ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ ءَامَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ

**З̎алика би аннаҳум аману̎ с̎умма кафару̎ фа тубиъа̎ ъала̎
кулубиҳим̎ фа ҳум ла̎ яфқахун̎.3.**

3. Ин ба сабаби он аст, ки онҳо имон оварданд, баъд аз он кофир шуданд, пас, бар дилҳои онҳо муҳр зада шуд, пас, онҳо намефаҳманд.

Дар он асно мунофиқон назди Расулуллоҳ (с) ва муъминони вафодор калимаи шаҳодатро ба забон оварда, имондорӣ худро зоҳир мекарданд. Вале дар асл он чиро, ки ба забонашон чуноне, ки гузашт иқрор мекарданд, ба дил тасдиқ надоштанд.

Яъне вақто, ки онҳо аз назди мусалмонон мерафтанду, ҳамақидаҳои худро медиданд, рӯирист куфри худро зоҳир сохта, дар ин масъала дилу забонашонро як мекарданд. Кор то ҷое расид, ки Худованд ба дилҳои онҳо чунон муҳр зада, ки дигар ба дилҳои онҳо будани калимаи имон таъсир надошт.

Онҳо дигар на хайрро аз шар ҷудо мекарданд ва на соҳиби фаросат буданд, ки зиёни худро фаҳм кунанд.

وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ وَإِنْ يَقُولُوا تَسْمَعُ لِقَوْلِهِمْ كَأَنْتُمْ
خُشْبٌ مُسْنَدَةٌ تَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرْهُمْ
قَتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّى يُؤْفَكُونَ

❖Ва изā раайтахум туъчибука аҷсāмуҳум. Ва ий яқулӯ тасмаъ ли қавлиҳум. Ка аннаҳум хушубу-м мусаннадаҳ. Яҳсабуна кулла сайҳатин ъалайҳум. Ҳуму-л ъадувву фаҳзарҳум. Қоталаҳумуллоҳ. Аннā юьфакун. 4.
4. Ва чун онҳоро бубинӣ, ҷисмҳои онҳо туро дар тааҷҷуб орад. Ва агар онҳо сухан гӯянд сухани онҳоро бишнавӣ. Гӯё ки онҳо чӯбҳоеанд, ки ба девор такядода шудаанд. Ҳар овози тундиро балое бар худ мепиндоранд. Онҳоянд душманон (-и шумо), пас, аз онҳо ҳазар кун. Аллоҳ онҳоро ҳалок гардонад, ки чӣ гуна (чаро) аз (роҳи) ҳақ гардонида мешаванд?

Дар байни мунофиқон шахсоне ҳастанд, ки чун қаду қомату салобати онҳоро бубинӣ, бинандаро ба тааҷҷубу шигифт меорад. Онҳо чун ба сухан биёянд, каломашон пур аз фасоҳату балоғат ва бисёр ширину гуворо ҳарф мезананд.

Шунаванда аз дурӯғросткунӣ ва найранги онҳо хоҳ ногоҳ ба сӯи онҳо мутаваҷҷеҳ гашта, бовар намуда ба доми фитнашон меафтад. Сарвари мунофиқони ансор-Абдуллоҳ ибни Убай ибни Салул чунин маҳоратро соҳиб буд ва ҳусну сурате дошт, ки бинанда ҳеҷ гоҳ гумон намекард, ки ботинан ӯ чунин ифлос бошад. Вале ӯ ва асҳобаш бар зидди Пайғамбари Худо (с) ва мусулмонон амалҳои зишт ва адовату кинаву душманӣ анҷом медоданд.

Ҳар гоҳе, ки ба маҷлиси Расулуллоҳ (с) ҳозир мегаштанд, қаду басту пайкари онҳо ҳозиринро ба тааҷҷуб меовард. Вале онҳоро Офаридгор ба чӯбҳои ғафси ба девор такязада (поязада) монанд кард, ки соҳиби қувватанд, вале аз ақл ориянд, чун рӯзашон фаро расад, ба сифати ҳезум истифода бурда мешаванд. Мунофиқон низ соҳиби пайкару ҳусну сурат ва каломи ширинанд, вале аз ин ба онҳо манфиате нест ва охируламр агар тавба накунанд ҳезуми Дӯзах хоҳанд шуд.

Чун онҳо дурӯяанд, доимо дар зери тарсу ҳарос қарор доранд. Ҳар овозу фарёдери бишунаванд, гумон мекунанд, ки бар

зарари онҳост, гӯё ҳозир, ё дертар мунофиқияшон ошкор мешаваду парда аз рӯи онҳо меафтад ва симои ҳақиқии онҳоро мусалмонон дониста, расвоияшон хоҳанд кард.

Чумлаи охири ояти мазкур алайҳи онҳо дуъои бад намуда фармудааст, ки ин тоифаеро, ки ба зоҳир мусалмону ба ботин душмани мусалмонҳоянд, Худованд хору залил гардонад ва аз раҳматаш дур созад. Зеро онҳо аз ҳидоят рӯгардон ва ба залолат моил, аз ақлу фаросат бегона ва ба ҷаҳолат мутамоил ва ба муъҷизаҳои Расулulloҳ (с) ноқоил гардиданд. Бахти чунин ашхос бад аст, ки ин дуо дар ҳақиқи онҳо наъзуз биллоҳ раво дида шуд.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَّأَ رُءُوسَهُمْ وَرَأَيْتَهُمْ

يَصُدُّونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ﴿٥﴾

Ва изъ қила лаҳум таъалав ястағфир лакум расулulloҳи лаввав руусаҳум ва раайтаҳум ясуддуна ва ҳум-м мустакбирун. 5.

5. Ва чун ба мунофиқон гуфта шавад: «Биёед, то барои шумо Расули Худо омӯрзиш бихоҳад», сарҳои худро мечунбонанд. Ва мебинӣ, ки онҳо такаббуркунон рӯй мегардонанд.

Бо нозил шудани ин ояти карима парда аз рӯи мунофиқон бардошта шуд, зеро баъзе аз хешовандони онҳо, ки мусалмони комил буданд, наздашон рафта гуфтанд, ки эй марг бар шумо, оё медонед, ин оят шуморо ошкору расво сохт ва шумо худро ҳалок кардед? Биёед, ба назди Расулulloҳ (с), ба гуноҳи худ иқрор шаведу тавба кунед, то Ў(с) барои шумо аз Аллоҳтаъоло мағфират ва ҳидояти шуморо биталабад!

Аммо мунофиқон раъйи хешони худро қабул накарданд. Эҳтимол меравад, ки муъминон рафтори ноҷои мунофиқонро дида, даъваташон карданд, ки назди Расулulloҳ (с) раванду тавба кунанд, вале, аз ғояти кибру ғурур сар чунбонида аз ин пешниҳоди муъминҳо рӯй гардониданд.

Эҳтимоли дигар меравад, ки муъминон назди сардори мунофиқон Абдуллоҳ Ибни Убай ибни Салул омада, пешниҳоди болоро намуданд, вале ӯ аз рӯи инкор сар чунбонида, ба онҳо гуфт: "Шумо ба имон ишорат кардед, имон биёр гуфтед имон овардам, закот деҳ гуфтед, закот додам, ба шумо дигар чизе боқӣ

намонд, магар ин ки маро амр намоед, то Муҳаммадро сачда кунам!". Валлоҳу аълам.

Аллоҳтаъоло дар ояти зер баён месозад, ки истиғфор барои мунофиқон манфиате намеорад.

سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ

اللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٦﴾

Савъун ъалайҳим астағфарта лаҳум ам лам тастағфир лаҳум ла-й яғфираллоҳу лаҳум. Инналлоҳа лā яҳди-л-қавма-л-фāсиқин. 6.

6. Барои онҳо омӯрзиш бихоҳӣ ё барои онҳо омӯрзиш нахоҳӣ, баробар аст. Ҳаргиз Худо онҳоро намеомӯрзад. Албатта, гурӯҳи фосиқонро Аллоҳ ҳидоят намекунад!

Ҳазрати Расулulloҳ (с) аз рӯи шафқат ва меҳрубоние, ки дошт, меҳост барои онҳо аз Худо мағфират бихоҳад, вале онҳо, ки бадбахту бе имон буданд, бинобар ин Аллоҳтаъоло зимни ояти мазкур ба Расули худ (с) фармуд, ки барои мунофиқон омӯрзиши гуноҳ хостан, ё нахостан ягон нафъе надорад. Аллоҳтаъоло онҳоро намеомӯрзад. Зеро онҳо фосиқу фоҷиру аз тоъати Аллоҳтаъоло ва Расули Ӯ (с) хориҷанд.

Во аҷобо аз вазнинии гуноҳи мунофиқон, ҳатто барои онҳо агар Расулulloҳ (с) истиғфор гӯяд ба онҳо нафъе намерасонад; Хулоса, Худованд чунин қавми дар куфр доимо устуворӣ нишондодаро ҳаргиз на мағфират мекунад ва на ба роҳи рост ҳидоят намекунад.

هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلَيَّ مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّىٰ

يَنْفَضُوا ۗ وَلِلَّهِ خَزَائِنُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا

يَفْقَهُونَ ﴿٧﴾

Ҳуму-л-лазӣна яқулӯна лā тунфиқу ъалā ман ъинда расулиллаҳи ҳаттā янфаззӯ. Ва лиллаҳи хазāину-с-

**самāvāti ва-л-арзи ва лāкинна-л-мунāфиқи́на лā
яфқахӯн.7.**

7. Онҳо касонеанд, ки ба ёрони худ мегӯянд: «Бар ашхосе, ки назди Расулulloҳанд, нафақа накунад, то пароканда шаванд». Ва ҳазинаҳои осмонҳо ва Замин аз онӣ Худост, валекин мунофиқон намедонанд.

Мунофиқон, ки ҳикмату тадбири Аллоҳтаъолоро намефаҳманд, ёва мегӯянд ва бори дигар гумроҳии худро зоҳир месозанд. Аз он ҷумла сухани Абдуллоҳ ибни Сулол ин буд, ки ба ҳамақидаҳои мунофиқи худ гуфт: "Ба муҳоҷирони дар атрофи Расулulloҳ (с) ҷамъомада нафақа ва кӯмаки молию иқтисодӣ надихед, то ба ҳар сӯй пароканда шаванд ва аз пайи ризқу рӯзии худ раванд".

Яъне мунофиқон аз кӯмаке, ки ба муҳоҷирон карда буданд, бо васвосаи ибни Салом афсӯс меҳӯрданд ва аллакай пушаймон ҳам шуда буданд. Ҳол он, ки ҳазинаҳои Замину осмонҳо ва ризқу рӯзӣ дар тасарруфи Аллоҳтаъоло аст. Ба касе хоҳад, медиҳад ва ҳеҷ кас ин фазли Худовандро манъ карда наметавонад. Локин шахсони мунофиқ инро хуб намефаҳманд. Онҳо бо ин муқаддимаи худ иктифо накарда боз ёваи дигаре чуноне, ки дар ояти зер омадааст гуфтанд:

يَقُولُونَ لَيْنَ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنَهَا الْأَذَلَّ وَلِلَّهِ

الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ

**Яқулӯна ла и-р-раҷаънā ила-л-Мадина́ти ла юхриҷанна-л-аъаззу минҳа-л-азалл. Ва лиллāҳи-л ъиззату ва ли расу́лиҳи ва лил муъминина ва лāкинна-л-мунāфиқи́на лā
яъламӯн. 8.**

8. (Мунофиқон) мегӯянд: «Агар ба сӯйи Мадина бозгардем, ҳаройина, азизтар залилтарро аз Мадина хориҷ мекунанд» (Ҳол он ки) иззат аз онӣ Худо ва Пайгамбари Ё ва барои муъминон аст, валекин мунофиқон намедонанд.

Дар ибтидои сураи мазкур аз моҷарои (баъди ғазои бани Мусталақ) дар сари чоҳ байни ансорӣ ва қурайшӣ сарзада ҳарф зада будем, ки сарвари мунофиқини ансорӣ Абдуллоҳ ибни Салул ақида карда буд, ки чун ба Мадина баргаштем, азизшудагон хоршудагонро аз шаҳр хориҷ хоҳанд кард.

Яъне баъди он мочаро онҳо бо худ қарор карданд, ки чун аз ғазо ба Мадина баргардем Расули Худо (с) ва саҳобагони ӯ(с)-ро аз Мадина берун месозем. Ин бадбахтон намедонистанд, ки иззат мар Худорост ва ҳамчунин мар шахсерост, ки ўро Худованд Расули Худ интихоб намудааст ва ҳамчунин мар муъминонро.

Аҳли тафсир гуфтаанд, ки Абдуллоҳ Ибни Салул назди Расули Худо (с) аз суханҳои қаблан гуфтааш мункир шуд ва сипас ба сӯи Мадина руй овард. ӯ писаре дошт, ки дар даромадгоҳи шаҳр корд ба даст гирифта, омадани падарашро интизор буд.

Вақте мардум воридаи шаҳр гаштанд ва ибни Салул намоён шуд, писараш ба ӯ гуфт: "Агар, бо забони худ иқрор насозӣ, ки мо хоршудагонем ва Расули Худо (с) ва саҳобонаш азизшудагонанд, то бар ҳаёт ҳастӣ, воридаи Мадина намегардӣ!" Падар аз тарс иқрор шуд.

Баъдан писари Абдуллоҳ назди Расулulloҳ (с) омад ва гуфт: "Ё Расулаллоҳ (с), ба ман хабар расид, ки шумо падари маро куштаниед, агар чунин бошад, ба ман иҷозат диҳед, то сари ўро назди шумо биёрам". Ҳазрат (с) гуфт: **"Модоме ки бо мо боқӣ бимонад, бо ӯ рифоқат кунем ва дар муносибати нек бо ӯ ҳаракат бинамоем. Ба ӯ кордор мабош!"**. Ояти зер барои шахсоне, ки бо молу авлод мағруранд ҳушдор аст.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ

وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخٰسِرُونَ

Йа айюҳа-л лазӣна аману лā тулҳикум амвāлукум ва лā авлāдукум ъан зикриллāҳ. Ва ма-й яфъал зāлика фа улāика ҳуму-л-хōсирун. 9.

9. Эй касоне, ки имон овардаед, шуморо молҳоятон ва авлодатон аз зикри Худо гофил накунад! Ва ҳар касе ки ин корро бикунад, пас, он ҷамоъа зиёнкоранд.

Дар ин оят Худованди мутаъол муъминонро наҳй намуда фармудааст, ки эй касоне, ки имон овардаед, на бояд дар доштани молу авлод бо мунофиқон монанд бошед. Яъне ба моли дунё то он дараҷае дил мабандед, ки шуморо аз ёди Худо ғофил созад. Зеро касеро, ки ҳирси дунё ва машғулияти беҳуда бо молу авлод, аз ёди Худо барканор ва аз тоъату ибодат дур мегардонад, аз ҷумлаи зиёнкорон аст.

Онҳо шахсонеанд, дунёи фонири назар ба охират афзал ҳисобидаанд дар гузоридани намоз, гирифтани рӯза, додани закоти мол ва дигар навъҳои ибодат ғафлат варзидаанд. Хулоса, он молу авлод ба шарте манфиатовар аст, ки шуғли он инсонро аз Худо ғофил насозад ва охиратро барбод надиҳад. Валлоҳу аълам.

وَأَنْفِقُوا مِنْ مَا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ

رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُن مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠﴾

Ва аъфиқу мимма разақнакум-м миъ қабли ай яътия аҳадакуму-л мавту фа яқула Рабби лав лā аххартанī илā аҷалин қарībн фа ассаддақа ва аку-м мина-с сблиҳин. 10.

10. Ва аз он чӣ шуморо ризқу рӯзӣ ато кардаем, пеш аз он ки яке аз шуморо марг биёяд, (харч кунед) Пас бигӯед: «Эй Парвардигори ман, чаро то муддати андак маро муҳлат надодӣ, то садақа мекардам ва аз ҷумлаи неқӯкорон мешудам».

Шояд ин оя ҷавобест ба он мунофиқоне, ки даъвои онҳо дар ояи 7-ум зикр гардидааст. Ба ҳар тақдир Аллоҳтаъоло бо таври умум фармудааст, ки пеш аз он, ки марги шумо фаро расад, аз он чи Худованд шуморо ризқу рӯзӣ ато кардааст, барои ризои Худо хайру саховат кунед. Дар ин кори хайр шитоб ҳам бояд кард. Зеро инсон, ҳангоме ки сиҳату саломат ва соҳиби молу ашъ аст, ками дар кам дар фикри хайру садақа мегардад. Чун ба пирӣ мерасад, ё ба бистари марг меафтад ва омадани маргро ногузир медонад, пас дар андешаи он меравад, ки дар умри худ чӣ кори некеро анҷом додааст. Чи хайру саховате дар роҳи ризои Худо кардааст? Пас, рӯ ба Худо меораду мегӯяд: "Ай Парвардигори ман, чаро ба ман муҳлат надодӣ, то барои ризои Ту аз моли худ хайр кунам, ё чаро ба ман муҳлати кам додӣ?".

Бале, ҳар соҳиб нафас дар дами марг аз амалҳои зишти худ ёд мекунаду афсӯс меҳӯрад. Худро надомат мекунад ва мушти ҳасрат бар сар мезанад, ки чаро, ҳангоме ки имкон ва тавоноӣ доштӣ, барои ризои Аллоҳтаъоло хайру саховат накардӣ, амалҳои некро анҷом надодӣ? Вале ҳайҳот! Аз ин ҳасрату надомат дигар ўро, ҳеч суде нест зеро умри ў ба охир расидааст.

وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجْلُهَا ۚ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١١﴾

Ва ла-й юаххираллоҳу нафсан изā чāа ачалухā. Валлоҳу Хабӯрум би мā таъмалун. 11.

11. Ва Аллоҳ ҳаргиз касеро чун ачали ӯ биёяд, муҳлат намедихад ва Худованд ба он чӣ шумо мекунед, хабардор аст.

Аллоҳтаъоло ба инсони бадкирдору гунаҳкор ва пушаймоншуда ҳангоми расидани лаҳзаи марг барои ислоҳи саҳву хато ва гуноҳонаш ҳеҷ гоҳ муҳлат намедихад. Ҳатто як дақиқа вақти иловагӣ дода намешавад.

Ин оя барои муъминон, ҳушдорест ки то метавонанд амали солеҳ намоянд, кори хайру савобро пешаи худ созанд, аз наҳӣ кардаҳои Аллоҳтаъоло бипарҳезанд ва дар пайи иҷрои амрҳои Ӯтаъоло бошанд, ки оқибат бозгашт ба сӯи Ӯтаъолост ва пушаймониҳои дами марг барояшон суде надорад.

Бандаи Худотарс пеш аз мавт худро барои ҳисоботи назди Офаридгораш омода месозад. Вой бар ҳоли касе, ки барои фардои худ тӯшае тайёр накардааст! Вой аз он рӯзе, ки пеши Офаридгор барои ҳисобу китоб ҳозир шавад ва амали солеҳе надошта бошад!

Вой аз ҳоли шармандагӣ ва сарафкандагӣ назди Аллоҳтаъоло! Дареғи умри бар абасрафта! Фигон аз зиндагии беҳудаи зоеъшуда! Фарёд аз фориғболиҳо, бепарвоиҳо ва беҳавсалагиҳо!

Пас, боистӣ, ки ҳар лаҳза маргро омода бошӣ ва барои сафари охират тайёри бинӣ, то назди Офаридгори худ бо дасти тихӣ наравӣ. Ва амалеро анҷом надихӣ, ки фардо боиси шармандагии ту гардад. Фаромӯш набояд кард, ки Аллоҳтаъоло бар ҳама амалҳои бандаҳо, чи хайр бошад ва чи шар огоҳу олим аст. Ва барои ҳар амал подошу ҷазое пешбинӣ шудааст.

Аз Ибни Аббос (раз.) ривоят аст, ки шахсе, ки молу дороияш барои зиёрати хонаи Худо басанда асту ба ҳаҷ намеравад, ё барои адои закот кифоя асту закот намедихад, ҳангоми расидани маргаш аз даргоҳи илоҳӣ барои ислоҳи худ тақозои ҳаёти нав мекунад. Шахсе аз ҳозирин гуфт: "Ё ибни Аббос, аз Худо битарс, ба ғайри куффор ягон муъмин бозгашт ба ин дунёро намехоҳад!" Ибни Аббос (раз.) дар ҷавоби ӯ ояи 10-ӯми сураи мазкурро қироат кард. Худо донотар аст.

Анҷоми сураи «Мунофиқун» ва лиллоҳил ҳамд.